

20. gadsimta astoņdesmito gadu otrajā pusē PSRS politikā notika pārmaiņas. PSRS Komunistiskās partijas Centrālkomitejas ģenerālsekretārs Mihails Gorbačovs sāka ieviest reformas, kas paredzēja lielāku atklātību un brīvību. Šīs pārmaiņas Baltijas valstu sabiedrība saprata kā iespēju sākt cīņu par neatkarību un savam tiesībām. 1988. gadā Baltijas valstīs tika izveidotas tautas kustības (Latvijā – Latvijas Tautas fronte jeb LTF), Lietuvā “Sajūdis” un Igaunijā- Igaunijas Tautas fronte, kuras paziņoja, ka to galvenais mērķis ir Baltijas valstu neatkarības atjaunošana. Latvijas Tautas fronte aktīvi sadarbojās ar Lietuvas un Igaunijas tautu kustībām, lai sekmīgāk varētu sasniegt kopējo mērķi – Baltijas valstu neatkarības atgūšana. Spilgts sadarbības piemērs bija 1989. gada 23. augustā notikusī akcija “Baltijas ceļš”, kuras mērķis bija pasaules sabiedrības uzmanības pievēršana Padomju Savienības veiktajiem noziegumiem un Baltijas valstu okupācijai. Arī protesta akcijas datums nebija izvēlēts nejauši - 1989. gada 23. augustā apritēja 50 gadi, kopš tika noslēgts neuzbrukšanas līgums starp Nacistisko Vāciju un Padomju Savienību, jeb Molotova Rībentropa pakts. Šajā protesta akcijā piedalījās vairāk kā divi miljoni cilvēki no visām Baltijas valstīm.

Latvijas Tautas fronte 1990. gada 18. martā uzvarēja Augstākās Padomes vēlēšanās, iegūstot 131 no 201 deputātu mandātiem. Starp ievēlētajiem deputātiem bija arī olainietis Antons Buls, viņu ievēlēja par Latvijas Augstākās Padomes deputātu no 171. Olaines Vēlēšanas apgabala. Pirms vēlēšanām Antons Buls par savu galveno uzdevumu teica šādus vārdus: “Visa mana darbība ir pakārtota galvenajam mērķim – Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanai. Latvijas valstiskuma veidošana ir mūsu visu Latvijas iedzīvotāju lieta. Mums pašiem ir jānodrošina un jāaizstāv savas republikas suverenitāte.”

Politiskie pretinieki Latvijas Tautas fronteī bija Latvijas PSR Internacionālā Darbaļaužu fronte, jeb Interfronte, kuras mērķis bija sabotēt Gorbačova ieviestās reformas. Interfronte tika dibināta 1989. gada 7. janvārī, šīs organizācijas darbību raksturoja demonstrācijas, mītiņi un propagandas izdevumi, kas bija vērsti pret liberālam pārmaiņām PSRS, ka arī pret Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu. Interfrontes kustības redzamākais līderis Latvijā bija - Alfrēds Rubiks, kurš laika posmā no 1990. gada līdz 1991. gadam bija Latvijas PSR Komunistiskās partijas vadītājs.

Latvijas Tautas fronte pēc uzvaras Augstākās Padomes vēlēšanās uzsāka gatavoties svarīgam un nozīmīgam uzdevumam - Latvijas neatkarības atjaunošanai. Pēc Latvijas Tautas frontes vadītāja Daiņa Īvāna iniciatīvas tika uzsākts darbs pie svarīga dokumenta – Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas deklarācijas izstrādes. Svarīgais uzdevums tika uzticēts juristam Egīlam Levitam (Latvijas valsts prezidents 2019.-2023.) un Augstākās Padomes deputātam, juristam Tālavam Jundzem. Darba grupa, kas izstrādāja deklarācijas konceptu bija krietni lielāka, bet juridiskie jautājumi bija Egīla Levita kompetencē. Pēc vairākām apspriedēm Latvijas Tautas frontes frakciju sēdēs, 1990.gada 3. maijā Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas deklarācija bija sagatavota. Nākamajā dienā bija vēsturisks brīdis, kad Augstākās Padomes sēdē, balsojot par deklarācijas pieņemšanu ar 138 balsīm, tika pieņemta Latvijas Republikas Neatkarības deklarācija. Tas bija svarīgs solis ceļā uz neatkarību, jo ar deklarāciju tika atjaunoti atsevišķi Satversmes punkti, kas noteica Latvijas Neatkarības de jure statusu. Pēc deklarācijas pieņemšanas tika izveidota jauna valdība, par kuras vadītāju kļuva Ivars Godmanis.

Latvijas neatkarību neatzina Mihails Gorbačovs, kurš 14.maija parakstīja dekrētu par Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas neatbilstību PSRS konstitūcijai. Faktiski tas nozīmēja, ka cīņa par valstiskuma un neatkarības nosargāšanu bija tikai sākusies. Aktīvi saka darboties Interfronte un Komunistiskā partija, kuru mērķis bija sabiedrības šķelšana, pretošanās neatkarības idejas realizācijai. Notika vairāki bumbu sprādzieni Rīgā, kuros tika vainoti latvieši, lai pierādītu, ka Latvija nav gatava neatkarībai, un tai ir nepieciešama PSRS militārā klātbūtne. Starp Latvijas valdību un Mihailu Gorbačovu notika aktīvas sarunas, lai panāktu Latvijas neatkarības atzīšanu, bet neveiksmīgi. Mihails Gorbačovs gan solīja, ka ar militāro spēku neiejauksies, bet militāristu aktivitātes Rīgā un Viļņā 1990. gada nogalē liecināja, ka PSRS gatavojas nepieļaut Baltijas valstu atdalīšanos.

Tas arī bija laiks, kad pasaules uzmanība bija pievērsta Persijas līča kara notikumiem, kuri tieši 1990.gada nogalē kļuvi aktīvāki, un PSRS vadītājs Mihails Gorbačovs šo notikumu eskalāciju izmantoja, lai risinātu Baltijas valstu “problēmu”.

1991. gada janvāra sākumā Baltijas valstīs tika ieviestas desanta vienības speciālu uzdevumu veikšanai. Pirmā no Baltijas valstīm, kura saņēma skaidru vēstījumu par neatkarības deklarācijas atsaukšanu bija Lietuva: 1991. gada 13. janvāra naktī PSRS

armijas daļas ieņēma vairākus stratēģiskos objektus Viļņā, arī televīzijas torņa apkārtni, kur bija sapulcējušies simtiem cilvēku, lai to nepieļautu televīzijas torņa ieņemšanu. Armijas spēki atklāja uguni uz televīzijas torņa aizstāvjiem, kā rezultātā 14 cilvēki tika nogalināti un 110 ievainoti. Šie notikumi norādīja, ka Latvijā ir iespējamās līdzīga rakstura militārās aktivitātes ar PSRS armijas iejaukšanos.

Jau 13. janvāra rītā, īsi pirms pieciem, Latvijas Tautas frontes vadītājs Dainis Īvāns radio uzrunā informēja cilvēkus par asiņainajiem notikumiem Viļņā, un aicināja pulcēties Daugavmalā uz manifestāciju un stratēģiski svarīgo objektu aizsardzību. Vislatvijas manifestācijā piedalījās 500 000 dalībnieku, plīvoja Latvijas, Lietuvas un Igaunijas karogi. Uzreiz pēc manifestācijas Vecrīgā tika uzsākti barikāžu celtniecības darbi. Ar smago tehniku no dažādām Latvijas vietām tika atvesti baļķi, sastatnes un celtniecības bloki, ar kuru palīdzību tika bloķētas šaurās Vecrīgas ieliņas.

Janvāris bija izšķirošais laiks Latvijas neatkarības nosargāšanā. Barikāžu aizstāvji uz Latvijas galvaspilsētu no 13. līdz 27. janvārim sabrauca no visām Latvijas pilsētām un apdzīvotajām vietām. Arī Olaines pagasta un pilsētas ļaudis nebija izņēmums, jo par vienu no svarīgākajiem neatkarības idejas virzītājspēkiem šeit bija Latvijas Tautas Frontes Olaines nodaļa, kuras pamatsastāvu veidoja Jānis Strazds, Arvīds Stepka, Viesturs Baroniņš, un Imants Dāvidsons.

Olaines Plastmasu pārstrādes rūpnīcā aktīvākie organizatori bija Jāzeps Gailiņš un Jānis Znotiņš, kuri koordinēja rūpnīcu strādnieku došanos uz barikādēm. Rūpnīcas strādnieku apsargājami objekti bija Doma laukums, Zaķusalā esošais televīzijas tornis, bet Olaines 1.vidusskolas darbinieki sargāja Rīgas Telefonu un telegrāfu centrāli Dzirnau ielā. Barikāžu aizstāvēšana notika gan dienu gan nakti. Arī “Biolar” rūpnīcā tika organizēta došanās uz barikādēm, kur aktīvākie organizatori bija Tautas frontes Olaines nodaļas vadītājs Jānis Strazds un bioķīmisko preparātu ceha vadītājs Arvīds Stepka .

1991. gada 13. janvāra vakarā Zaķusalā ieradās pirmie Olaines pagasta vīri – Edgars Prūsis un Juris Odiņš, lai sāktu televīzijas torņa aizstāvēšanu pret iespējamajiem uzbrukumiem. Nākamajā rītā pateicoties p/s “Olaine” direktoram Jurim Dalibam, tika noorganizēta smagās lauksaimniecības tehnikas vienības – traktori, kravas auto nogādāšanu Zaķusalā, lai bloķētu piekļuvi no Salu tilta puses. Nākamajās dienās Olaines pagasta iedzīvotāji paši izveidoja grafiku pēc kura vairākas diennaktis sargāja

televīzijas centru Zaķusalā, jo viņus vadīja viens kopējs mērķis – nosargāt 1990. gada 4.maijā deklarēto valsts neatkarību.

Pēc Olaines Vēstures un mākslas muzeja rīcībā esošās informācijas 1991.gada janvāra barikādēs no Olaines pilsētas un pagasta piedalījās 150 cilvēki, kuri pašaizliedzīgi ziedojot savu laiku un veselību, cīnījās, lai mēs varētu dzīvot brīvā un neatkarīgā Latvijā.